

Ch. Morgenstern

4 - Bůh nechce, abychom se v Něm ztratili, nýbrž našli

Napsal Karel Funk

Ch. Morgenstern 4 - Bůh nechce, abychom se v Něm ztratili, nýbrž našli

Je známo, kolik ztracených špendlíků se dá najít každý den na cestách a stezičkách. Kdyby bylo možné ztráct podobně i duchovní věci, nastal by nejspíš pravý opak: denně by se našlo tak nanejvýš pár klapků na oči.

Leckdo se zamiluje jen do nálady druhého člověka – do jeho optimismu nebo melancholie. A když ta potom časem zmizí, ztratí se i onen zvláštní jemný půvab, který z takového člověka vyzařoval. Odtud pocházejí mnohá zklamání.

Požadavek maximální jasnosti ve všech věcech, který tak rádi vznášíme vůči ostatním, pramení především z nevole vzbuzené v nás představou, že to, čemu nerozumíme, nemůžeme ani ovládat. Je to věčná obava průměrné inteligence, že duchovno existuje i za hranicemi její pojmové schopnosti.

Jako pro potápěče představuje nebezpečí sépie, tak je jím melancholie pro hloubavou duši.

Duševní hodnotu ženy poznáš podle toho, jak dokáže stárnout a jak se ve stáří projevuje.

Do čím větších hlubin v sobě člověk pronikne, tím osamělejší se stává. Ale nejen to; tím více jej také jeho nejvěrnější přátelé nechávají o samotě – z něhy, studu, lásky, úcty, rozpaků, obdivu, nesmělosti, zkrátka z těch nejlepších důvodů a se srdcem plným taktu.

Prudké pohyby zpravidla každé zvíře vyplaší. Dokonalý mudrc by se proto měl v duchovní oblasti zdržet všech náhlých hnutí. V podstatě je to totéž, když se

přibližuješ ke koni a získáváš si jeho důvěru, jako když se obracíš k člověku a snažíš se jej získat na svou stranu.

Mnozí ušlechtilí lidé procházejí životem obráceni do sebe, protože by nesnesli, kdyby se k nim někdo choval povýšeně. Bojí se, že by někdo mohl ranit jejich hrdost, že by ztratili pocit moci. Raději budou první uvnitř svých čtyř stěn, než druzí na veřejném tržišti. Jenže leckdo zahořkne a zpychne tím, jak neustále střeží svůj poklad. Stále hlasitěji pak nazývá hrdostí to, co je ve skutečnosti jen strach. A tak se nakonec místo marnotratníkem stane jedovatým hadem střežícím svůj poklad, který celým světem pro jeho chudobu naprosto pohrdá.

Předvídavost: Umím si představit, že geniální člověk disponuje také geniálním nevědomím a podvědomím. Stejně jako se náměsíčník instinktivně vyhýbá hrozící smrti.

Jak je krásné moci pozvednout zrak od krásné knihy, do níž se člověk ponořil, ke krásné krajině. Tento krátký přechod ze šifrovaného duchovního světa do symbolického, tento panenský okamžik nevědomého úžasu je jedinečný.

Dokud budou zvířata naší potravou, budou mít ty, kdo je jedí, ve své moci. Oko za oko, zub za zub. Nebo si skutečně myslíte, že mezi hloupostí ovce, krávy, vola a hloupostí jejich strážníků není žádná souvislost? Že ovce, prase... nepřenáší na jedlíky zvláštní psychické zábrany či podněty?

Není nic těžšího a bolavějšího, než muset milovaného člověka nechat jít po cestě nevedoucí na nejbližší vrchol, ale jen do blízkého města.

Některé duše jsou příliš stydlivé, aby vykročily po cestě hlubšího poznání. Nejsou ale jako „zrozenci z Božího kmene“ příliš málo hrdé a jako dělníci Božího království příliš málo pokorné?

Myšlením tvoříme. Kéž bychom s tímto vědomím pocítili blaženost. Lidé si

zvykli myslet odzadu dopředu, místo odpředu dozadu.

Nová myšlenka může zakořenit a vzklíčit jen v připravených srdcích. Připravit se, chystat se, kypřit půdu pro nejlepší zrno, toť vše.

Nejenže mi připadá, že v cestě za pravdou je větší hodnota než v pravdě samotné. Zdá se, že ještě hodnotnější než sama cesta je vůle vydat se na ni.

Ke spáse nevede jiná cesta než namáhavé neustávající hledání. Rezignace v nás nechává něco odumřít, a to není dobré. Znehybní v nás střelku magnetu.

Často se ptáte, jak to, že tento duchovní velikán neviděl to či ono, nebo jak to, že to nepokládal za hodné svého pohledu. Možná, že však stejně přehlížejí naši současníci věci, o nichž zase budoucí generace nebudou s to pochopit, že nám zůstaly skryty. Lze říci: Každý pohled kupředu zároveň vynechává to, co leží trochu stranou. Duch je jako granát, který zasáhne jen vertikální segment mezi bodem svého vzletu a bodem konečného dopadu.

Všechna tajemství před námi leží úplně odhalená. To jen my se při jejich poznávání dělíme podle svých schopností na různé stupně, od kamene až po zasvěcence. Neexistuje žádné tajemství samo o sobě, existují jen nezasvěcenci všech stupňů.

Kritická poznámka: Teze, že nemůžeme myšlením překročit určitou mez, se pozvolna proměňuje v postulát, že nikdo nemá co pohledávat za hranicí, která „už jednou pro tuto chvíli byla určena“. Toto doktrinářství mi připomíná obchodníky popírající existenci zboží, které nevedou.

Pravda může působit teprve tehdy, když pro ni dozraje její příjemce. Proto není vina zastávající lidskou nemoudrost na straně pravd.

Musíme se naučit přestat s otázkami – každý den i na věčnosti.

Přes každou myšlenku, každou ideu jsou rozprostřeny stovky jiných myšlenek a idejí, které nám ji zakrývají.

Co všechno lidé neočekávají od duchovního poutníka, co všechno si nenavymýšlejí o jeho hlavě, krku, ramenu! Kolik námahy nevynaloží na to, aby si jej i vše, co k němu náleží, vydedukovali. Jako by se duchovní cestě nemohlo či dokonce nemuselo porozumět jedině z ní samé!

Právě v naší roztěkané době je tak důležité, abychom dokázali pozvednout zrak aktuálních záležitostí a abychom se místo do deníku zahleděli do věčných novin, jejichž písmeny jsou hvězdy, obsahem láska a autorem Bůh.

Já je vrcholem kužele, jehož základnu tvoří veškerenstvo.

Nejvlastnějším nebezpečím člověčenstva je pád do jednoduchosti, stupidity. Denně by se měl krajinou ve stanovenou hodinu nést zvuk zvonu, jehož hlas by lidem bez ustání připomínal, že nejsou jen prostými občany toho a toho jména či stavu, nýbrž nepostižitelnou součástí nepostižitelného. Bylo by zapotřebí vynalézt pro tento účel zvláštní zvon a nechat jej odlít v nesčetných malých i velkých exemplářích. „Zvon k upamatování člověka“.

Na hřbitově: odložené boží šaty.

Dostojevskij užívá následující velkolepé metody: uvede na scénu množství osob, které nás ze začátku jen upoutají, ale ještě nevzruší. Pak je smísí, přivede do neuvěřitelných zápletek, až udeří pro každého hodina, kdy musí odhalit nitro. Pokud se však neodhalí dobrovolně – a čím je taková osoba významnější, tím uzavřenější, stydlivější, neochotnější a dokonce i cyničtější bývá - bude, dalo by se říci, „vystavena“. Někdo druhý jí položí nůž na krk...

Co může být lhostejnějšího než to, co o tobě řeknou lidé, až zemřeš? Nikoli, ne proto, že už se tě to nijak nedotkne, nýbrž protože je to samo o sobě bezvýznamné. Takhle se můžeš ptát a odpovídat si. Ale můžeš si také říci, že něco zůstane: to, co jsi ovlivnil. Dokud žiješ, působíš na své okolí jako každá živá bytost. Po smrti tvůj vliv nekončí; jednou zapůsobí účinky, které v

ostatních zanechal celý tvůj život, jindy pak to, co si žijící z tvého odkazu vyberou. Oba vlivy přetrvávají ještě i v dobách, kdy bude tvé jméno i dílo už dávno zapomenuto; ve svém působení nikdy neumíráš, jako individuální působení jsi naprosto nesmrtelný. Když si toto uvědomíš, neponechá tě myšlenka na mínění lidí, které si o tobě ponechají i po tvé smrti, už nikdy tak lhostejným jako dříve. Sice se o jeho obsah můžeš starat tak málo jako o hluk ozývající se z nádražní hospody, ve které jsi popil sklenku vína, napsal krátký dopis a zahleděl se na okamžik na jednu dívku, abys nato zase odjel. Ale mechanické působení tvé přítomnosti, které se tu a tam neurčitě vmísí do hospodských rozhovorů, by tě přece jen mohlo zajímat, více či méně podle tvého vlastního uvážení.

Kdo neuznává primárnost zázraku, popírá tím svět, jaký je, a podsouvá mu povahu tovární hračky.

Nebylo by strašné, kdyby člověk zůstal pouhým božím rozvrhem? Kdyby měl každý takový rozvrh skončit, místo aby byl utvářen dále a dále po celou věčnost? Současný průměr světa zůstane samozřejmě jednou provždy pouhou fragmentární mozaikou. Zůstává ale otázka, jestli to bude jedinečná mozaika, nebo mozaika, která bude znamenat pokračování, a to nejen jako celek, ale v každé nejindividuálnější jednotlivosti. Nejsem tedy ještě něco víc než jen fragment Boha jako celku? Nejsem také fragment ve vývoji mne samotného jako zbožšťující se osoby? Boha v individuální podobě?

Formuloval bych to

asi takto: lze pominout Boha jako lidskou osobu? Je osoba pro Boha pouhá maska (nebo lépe řečeno jen tělo)? Nebo je Bůh, poté, co se už jednou provždy stal (i) osobou, i jako osoba nesmrtelný, takže by jeho vývoj neznamenal jen vývoj k sebeuvědomění jako světa, nýbrž i jako vývoj v každém jednotlivci k osobě, která bude vždy znovu a znovu smrtelná, k osobě na vývojovém stupni, vždy o něco vyšším?

Na Zemi není nic. Všechno je zároveň na nebesích a ve věčnosti.

Ve skutečnosti jsme nikdy z ráje vyhnáni nebyli. Žijeme si jako kdysi uprostřed rajské zahrady, my sami jsme tou rajskou zahradou – ale bez vědomí sebe sama, a tím – uprostřed pekla.

Jestli není Bůh věčná touha jednoho srdce po druhém – jestli není svět věčná cesta těchto srdcí – pak nevím, co je Bůh a co je svět.

Rozumí se skoro samo sebou, že se to, co jsem, jednou nějak rozpomene na celý svůj život ve všech jeho zjevných projevech. A nebude nic – žádný soudce, ani zázrak, jen zření. Jen v tomto jediném pohledu se však rozhodne o odsouzení nebo osvobození.

Ptej se vždy jen: „Učinil by to Kristus?“ To stačí.

Stále znovu si připomínám scénu na Golgotě. Stále znovu k sobě přicházím jako Kristus a ptám se: A ty spíš?! I vyskočím. A polije mne stud. Ale za chvíli už zase upadám do polospánku. Zase ke mně přistupuje mé Já,

dotkne se mého srdce, že vykřiknu jako raněný lev, a zaslechnu, pokolikáté již! Smutná slova: Ty spíš!

V člověku se zjevně naplňuje a dokončuje Země. Člověk – příklad bezpříkladné trpělivosti přírody.

„Smyslem pozemského světa je nadčlověk“ – to znamená: Smyslem pozemského světa je zánik – do vyšší dokonalosti.

Stejně jako nenahlížím – jedině snad v mystickém zření – duchovní tělo člověka, nevidím ani duchovní tělo Země. Přesto musí mít i planeta jako celek duchovní tělo. Kdo ví, možná žije v těsném doteku s duchovními těly jiných hvězd, takže...

Můžeme se modlit ke všemu, co je dokonalé. Ne samozřejmě tak, že bychom prosili, aby nám něco darovalo (krom darování sebe sama prostřednictvím své krásy). Mám na mysli modlitbu jako uctívající hlubokou lásku. Ano, *taková* modlitba, která by nebyla žádnou prosbou o nic jiného než o ryzí zvěstování krásy vzácného, *taková* modlitba musí přetrvat. Musí se *vrátit* jako *nová* modlitba poté, co jsme v sobě potlačili vše, co je v nás staré, aniž bychom přesto kdy mohli zapomenout, že to nebyla jen forma obecné potřeby, nýbrž daleko víc – forma nejušlechtlejší duševní potřeby: lásky. A jako láska může naše modlitba znovu povstat a osvobodit se.

Nic není tak malé, aby jeho kořeny nesahaly až k prapříčině tajemství. Nesmíme se proto vpravdě odnaučit údivu nad každou věcí, ať o ní víme sebevíc. Vždyť zázrak bude vždycky velkolepější než jeho vysvětlení.

Všimni si, jak se vše lidské neustále samo koriguje. Jak se pomalu vyvíjí určitý – a ne jen nějaký nahodilý – smysl žití. Jak vždy znovu vykukuje zpoza tisíců závojų, jimiž je zakryt. Jak se stále více vyjasňuje a odhaluje.

Proč by měl být právě tento můj život nějakým počátkem nebo koncem, když přece není počátek ani konec. Proč by nemohl být prostě jen pokračování, kterému předcházelo nepočítaně podobných a po kterém bude nepočítaně podobných následovat?

Lidstvo se vleče po zemi. Všechno je všemožně, a všemi způsoby spoutáno. A mezi tím sem tam orel. I on má na noze kroužek, olověnou kouli. Přesto je to jiný obrázek než u ostatních. Nenavykl (nebo již odvykl, povstal) té přízemní vlekoucí se chůzi, které se ostatní více či méně přizpůsobili. Celý život se snaží povstat, utíká k výšinám, vzpíná se k výšinám, královsky a nezdolně. Ale on ve skutečnosti nedokáže kroužit vzduchem, ani ne tak proto, že by nemohl vyzdvihnout závaží na svých nohách, jako spíš proto, že ho okolní hemžení nepouští pryč, že ho nenechává vzlétnout. Vlastně ještě spíše proto, že jej nemůže vynést s sebou do výšek. Přesto zůstává živoucím Memento Coeli! Nepozbývá svůj božský původ ve všednodenním ruchu, v prachu a pouličním životě, ani v převládajícím bláznění.

Ten, kdo naslouchá druhým uchem pozorně náповědě, vidí dějiny lidstva docela jinak.

Nevychovávají a neobohacují nás už tady na zemi viditelní učitelé? Není velikán, kterému za něco vděčíme, naším mistrem? Není tak život vlastně přetrvávajícím vyučováním a studiem?

A to by mělo po smrti tělesné osoby ustát?

Velký člověk přináší ostatním největší ovoce ve chvíli, kdy svým pohledem dožene druhého člověka, který jej pomalu začínal poznávat, k tomu, že mu bude hanba a stydno až k smrti.

Nelze si představit větší omyl než ten, že je tu člověk k tomu, aby to „měl jednou dobré“. Nikdo to nemá mít dobré – snad jen kromě toho, že nabere více síly pro další boj, protože jinak by se mu nikdy „nedostalo“ „dobra“: totiž toho dobra, které na něj čeká, až projde všemi proměnami a všemi kosmickými věky, až absolvuje celý svůj kosmos: až bude stát zástup Synů Božích připraven k novému dílu.

Koho Bůh miluje, toho přísně - vychovává. A tak se stal světem, Sobě Samému – k výchově.

Lidstvo už dávno dostalo všechno, co mělo dostat. Ale musí to přijímat a zpracovávat stále nově.

Kupříkladu učení o reinkarnaci: už tu dávno je. Ale muselo být ponecháno chvíli stranou. Celá evropská civilizace se váže na jeho dočasné opomíjení. Teď už vykonal tento cyklus svůj úkol a může znovu, jaké nezměrné štěstí!, zasáhnout do vývoje řádu. Obohatí, osvítlí, vysvobodí znovu lidstvo ve smyslu, který je možný až teď, dva tisíce let po Kristu, v docela jiném smyslu, než by bylo možné kdy před tím.

Co mluvíme o oněch starých Egyptánech, starých Peršanech, Indech. Mluvme o nás starých Egyptánech, Peršanech, Indech!

Nebo jestli byl takový Jakub Böhme při stvoření světa. Copak mohl při stvoření Véd chybět?

Kdyby matky jen tušily, jak odlišný je pohled na dítě té, která se plně otevřela učením znalců, ani jedna by nechtěla zůstat nevědomá.

Bože můj, Bože můj, každým okamžikem se na zemi odehrává něco nevýslovného, a lidé to nechtějí jinak, lidé to nechtějí jinak. V opačném případě by svůj život přece už dávno změnili! Snad by se konečně tihle přelétaví motýlci pokusili o něco vážného.

Na kterém stupni stojí nyní člověk! Jak strašně bude ještě muset trpět, aby z něj nezůstala pouhá mumie umístěná do vesmíru, aby Bůh nedoznal v dobrodružství stvoření úhony.

Pokora vyzařuje teplo. Věci „hovoří“ a vyjevují svou podstatu docela jinak, když je ozáří mírné nebe pokory. Svět se před pokorným stává bezpečným a důvěrným. Pokorného člověka věci přijímají, milují a obdarovávají.

Ztratil jsem se v „Bohu“. Ale Bůh nechce, abychom se v něm ztratili, nýbrž abychom se v něm našli. To však znamená, že v sobě, a tím v něm, máme nalézt Krista.

Kdo se chce do toho, s čím se lze dnes v oblasti spirituálně-božského světa setkat, jen cituplně ponořit a ne do něj vniknout s plným poznáním, podobá se analfabetovi, který celý život spí se slabikářem pod hlavou.

Člověk se chce už dlouho osvobodit od zdí, do nichž ho poutá pouhých pět smyslů. Byly pro jeho růst tak žádoucí, ale přesto se je nikdy neodnaučil vnímat jako jeho naučenou mez, z níž jednoho dne svobodně vyjde tak, jako se do ní kdysi uchýlil: jako někdo, kdo sestoupil z duchovních světů, aby do nich opět vstoupil. Taková je jeho vůle. A kdo jednou pocítil, co lidská vůle znamená, ví také, že až čas dozraje, otevrou se před ní jako magickou silou brány staré vlasti. Ví, že až nastane pravý čas, poroste mu vše na zemi i na nebi vstříc. Ví, že až se naplní míra jeho zkoušek, nebude už muset strádat.

Nedokážeme se v myšlenkách přenést za horizont příštích deseti, sta, či v nejlepším případě několika set let. Jako by se nás jevy věčnosti, věčnost naší budoucnosti nedotýkaly stejně jako naše příští staletí. Jako by příští staletí nenabývala správného významu právě z pohledu věčnosti.

Onemocníme, když se to zlíbí náhlé bouřce nebo padající střešní tašce? Nebo protože onemocní naši rodiče? Nebo že je vůbec kolem hodně nemocí? Nebo protože jsme si sami připsali nemoc, aby nás spasila od něčeho horšího – vášně či omylu? Připsaná již před samotným zrozením z vyšší, i když neméně individuální moudrosti, vznešenější než je ta, které jsme si ve svém současném znovuvtělení vědomí?

Lidé by se měli navzájem milovat. To ovšem neznamená, že by to pro ně nemělo být co nejtěžší. Neboť neexistuje žádná laciná láska. Nikde ve vesmíru kříže neexistuje nic, co by bylo lze snadno dosáhnout. Jinak by nebyl hoden svého Mistra a svého poslání.

Nepatrné semínko padá do půdy, aby dalo opět vyrůst původní rostlině. A vlastně nejen proto, aby z něj opět vyrostla naprosto stejná původní rostlina! Člověk je semínko Boha. A slunce, které mu dává dozrát, je sám Kristus.

Člověk se neustále proměňuje a v různých epochách zaujímá vždy rozdílný vztah k duchovnímu světu. Nebyl vždy tak bez tohoto spojení jako je tomu dnes. A ani dnes není tento vztah tak slabý, jak se všeobecně míní. Ba co více: je s to jej znovu pomalu navázat a pořádat tak před zraky celého světa neopakovatelné představení, neboť celý proces probíhá ve světle jeho plného rozumu. Proces nabývání sebevědomí, uvědomování si sebe – člověka, sebe – lidského rodu jako takřkajíc zvláštní kosmické hierarchie.

O autorovi: Christian Morgenstern, nar. 6. 5. 1871 v Mnichově, zemřel r. 1914. Čtyři roky po jeho smrti vydala jeho žena Margareta, pod názvem Stufen (Stupně) první výbor z deníkových zápisků a rozličných jiných poznámek. Satirický básník se tak představil jako filosof, kritik své doby a její kultury a především myslitel ovlivněný zvláště názory a úvahami Friedricha Nietzscheho a poznatky Rudolfa Steinera.

Část těchto Stupňů je obsažena v těchto čtyřech souborech.

Více článků (textů) na podobné téma naleznete v kategorii Podělení se o výpisky z četby, kterou otevřete vlevo od tohoto textu.